

לעילוי נשמת
הר"ד
יוסף וולף ז"ל
ברוך חנדל הי"ד
ת.נ.צ.ב.ה.

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללוחדי "הדף היומי"

בית המדרש החסידי סוכטשוב
כולל חסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הרב הרה"ק משה יוסף ז"ל
בית מדרש
למניחי שיעור "דף היומי"
רחוב סופר 1 ת.ד. 414 כ"ב ס"ל נתניה

זכרון עולם
האשה החשובה
רודת צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
כ"ר סאיר ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

י"ד ט"י ביהמ"ד למניחי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

בס"ד, כ"ד כסלו תשס"ט

מסכת קידושין ע"ד-פ'

גליון מס' 500

השבוע בגליון

- ◆ בהמות שאכלו סם מסוכן
- ◆ מדוע "ספק ספיקא" לקולא?
- ◆ ההבדל בין סכנה סגולה לסכנה מוחשית
- ◆ עיסת קציצות במטבח ישיבה
- ◆ כתר תורה שמור לבעלי
- ◆ איש עסקים שביקש לבדוק את נאמנות עוזרו

- ◆ אין להפקיד מעות בלא למנותם
- ◆ טיפוס על פיאומים גבוהים

- ◆ מדוע אומרים הגומל לחיבים טובות?
- ◆ מחקר רפואי בשפני מעבדה
- ◆ שחיטת בהמה דווקא מן הצוואר
- ◆ קיצור זנבו של כלב
- ◆ שמיכות ה"פוך" הטובות ביותר
- ◆ השקאת חזיר בתרופה נסיונית

גליון 500

דף עה/א הוא ספק ספיקא וספק ספיקא לקולא

בהמות שאכלו סם מסוכן

כידוע, כאשר אדם נתקל בספק של איסור מדאורייתא, ובפניו עומדות שתי אפשרויות, אחת להקל ואחת להחמיר, כגון, שאינו יודע אם נכרי ניסך יין מסויים לעבודה זרה, עליו להחמיר ולנהוג בו כביין נסך, שהרי "ספיקא דאורייתא - לחומרא" (ביצה ג/ב). אולם, כמבואר בסוגייתנו, ב"ספק ספיקא" אין צורך להחמיר, כיון ש"ספק ספיקא - לקולא".

מדוע "ספק ספיקא" לקולא? "ספק ספיקא" הוא מצב שבו רוב צדדי הספק נוטים להיתר. הגמרא במסכת עבודה זרה (ע"א) נוקטת בדוגמא: גנבים חדרו לבתים ועוררו ספק אם היין שנותר בבתי אסור בשתייה, כי יתכן שהם נגעו בו. אולם, שמואל התיר לשתות את היין, מפני שבפנינו ספק כפול: א. האם הגנבים נגעו ביין. ב. גם אם הם נגעו ביין, יש להסתפק אם הגנבים היו נכרים, או שמא יהודים היו, שאינם אוסרים את היין בנגיעתם.

הרשב"א מבאר (שו"ת סימן ת"א), כי "ספק ספיקא לקולא", משום שהתורה קבעה (שמות כג/ב): "אחרי רבים להטות", כלומר: יש לפסוק על פי הרוב, ומאחר שרוב צדדי הספק נוטים להיתר, אין צורך להחמיר (ועיין "שב שמעתתא", שמעתתא א' פ' י"ח).

בהמות שאכלו סם מסוכן: בעליו של עדר בהמות גילה לתדהמתו, כי מאן דהוא הניח בפניהן עשב החשוד כמורעל, ויתכן שהבהמות אכלו ממנו. מאחר שהתורה צוותה לבל נכניס את עצמנו לסכנות, ככתוב (דברים ד/טו): "ונשמרתם מאד לנפשתיכם", נשאל הרדב"ז (הובא ב"אבקת רוכל" סימן ר"ג) אם אכילת בשר בהמות אלו מותרת, למרות הסכנה הכרוכה בכך, משום שגם מקרה זה הוא "ספק ספיקא". שכן, אין ודאות שהעשב מסוכן, וכמו כן אין אנו יודעים אם הבהמות אכן אכלו ממנו. אולם, הרדב"ז הכריע שאסור לאכול את הבשר על אף "ספק ספיקא" זה, משום ש"חמירא סכנתא מאיסורא", והתורה מצווה באופן מיוחד להזהר מסכנות, כפי שניתן ללמוד מלשון הפסוק "ונשמרתם מאד לנפשתיכם" ("מנחת אלעזר" חלק ב' סימן ע"ו,

דבר העורך

בעוד 10 ימים מתחילים ללמוד סדר נזיקין

500

500 שבועות הם פרק זמן גדול וחשוב הראוי להודות לקב"ה אשר הערה רוח טהרה ממרום בקרבם של אלפי יהודים אשר הצטרפו למעגלים השונים של לימוד התורה. הבה נלווה את פרקי חייו של הארגון בתמונות ובמכתבים, וניתן שבח והודאה לבורא עולם.

נתחיל דווקא מן הרעיון החדש האחרון, "ותן חלקנו". לפני כשנה וחצי נרקם הרעיון בסייעתא דשמיא. המסרים העקביים של מאורות חלחלו לקהלים רחבים ביותר, רבים חילצו את עצמם מתוך עצמם וקבעו עיתים לתורה, רבים חיזקו את קביעות העיתים לתורה, ופניות שונות בנוסח זה הגיעו אל מערכת מאורות: הבו לנו משהו שנוכל ללמוד בו בזמן גמיש ולהעשיר את ידיעותנו בתורה הקדושה. רבים שעדיין נמצאים בשלב שבין חשיבה, התלבטות, החלטה, וחוזר חלילה, ביקשו: האם יש איזה ספר שנוכל להתחיל ללמוד בו כדי להרגיל את עצמנו לקבוע עיתים לתורה? הרעיון גובש ויצא לדרך, והנה לפניכם תמונה הזו שקיבלנו מיהודי שחלף בברזיל, הוא אינו מצייץ היכן ונפעם לראות מוכר בחנות תמרוקים המנצל את זמנו

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **עקיבא גור (גרשטנקורן)** ז"ל
ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע כ"ז בכסלו תשנ"ט **תנצב"ה**
הונצח ע"י המשפחה הנכבדה שיחיו

נר ה'
נשמת אדם

לעילוי נשמת

הילד **ערן יוסף קריאל** ז"ל
ב"ר אפרים שלמה שיבלחט"א
נלב"ע כ"ו בכסלו תשמ"ז
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידיו הר"ד אפרים קריאל ודוג מרת שרה שיחיו - קרית קריניצי

לעילוי נשמת

הר"ד **אהרן ליסטנברג** ז"ל
ב"ר חיים פנחס ז"ל
נלב"ע כ"ד בכסלו תשס"א
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **שושנה זילברשטיין** ע"ה
ב"ר משה יהודה יבדלחט"א
נלב"ע ביום כ"ט בכסלו תשס"ד
תנצב"ה
הונצחה ע"י בעלה ידידנו הר"ד שאול זילברשטיין ומשפ' שיחיו-חיפה

שו"ת "קרן לדוד" או"ח סימן א'.

ההבדל בין סכנה סגולית לסכנה מוחשית: הפוסקים (הנ"ל ובעל "טוב טעם ודעת" חלק ג' סימן קצ"ח) מבהירים, כי הכרעה זו אמורה לגבי סכנה טבעית בלבד, שיש להחמיר בה גם במקרה של "ספק ספיקא". אולם בסכנה סגולית שאינה סכנה הנראית לעין, אלא שחז"ל בגודל קדושתם ידעו להורות לנו להמנע ממעשה זה או אחר הטומן בחובו סכנה, אין לנו להחמיר יותר משורת הדין, שכן, אינה דומה חומרתה של סכנה טבעית לסכנה סגולית. על ההשלכות המעשיות שנובעות מהכרעת הפוסקים, כי להבדיל בין סכנה טבעית לסכנה סגולית, נעמוד במקרה הבא.

עיסת קציצות במטבח ישיבה: במטבח של ישיבה נתגלתה קערה כשבתוכה עיסה מוכנה לטיגון. משגיח הכשרות של המטבח ניסה לברר את טיבה של העיסה אצל הטבחים ושאר העובדים, אך ללא הועיל. הכל הריחו את העיסה. חלק קבעו כי היא עיסת דגים, ומומחים נוספים הודיעו נחרצות כי זו עיסת בשר. משגיח הכשרות הניח את העיסה בפנית המטבח, כדי שלא יערבבו עם בשר או עם דגים, שהרי אסור לאכול בשר ודגים ביחד כדברי הגמרא (פסחים ע"ב), שאכילת בשר ודגים גורמת למחלת הצרעת. לאחר מספר שעות, משבא המשגיח לבדוק את "קערותו", התברר לו שהיא נעלמה. מבט קצר לעבר מחבת ענקית שהכילה קציצות בשר, העלה ספק שמא במחבת זו גם ניתנו קציצות מהקערה שהוטמנה בצד. עתה עמד משגיח הכשרות בפני "ספק ספיקא":
א. האם העיסה היא מבשר או מדגים. **ב.** גם אם העיסה היא מדגים, שמא כלל לא הניחוה בתוך המחבת, אלא במקום אחר לחלוטין.

והנה, נחלקו הפוסקים מדוע אכילת בשר ודגים יחדיו גורמת למחלת הצרעת. האם תוצאה זו נובעת עקב טבע גוף האדם, שאינו מסוגל לעכל בשר ודגים כאחד, או שמא זהו עניין סגולי שלימדונו חז"ל, אך אין זו סכנה טבעית. מעתה, גורלן של הקציצות שטוגנו במחבת, תלוי ועומד במחלוקת הפוסקים. שכן, אם האיסור לאכול בשר ודגים יחד הוא משום סכנה טבעית, כל הקציצות אסורות באכילה, מאחר שבסכנה טבעית אין להקל אף ב"ספק ספיקא". אולם, אם איסור אכילת בשר ודגים יחד נובע מסכנה סגולית, יאכלו ענווים וישבעו ("תורת חסד" אבן העזר סימן ה' אות ה', "מנחת אלעזר" שם, "טוב טעם ודעת" ועיין ט"ז וב"נקודות הכסף" יו"ד סימן קט"ז).

דף ע"ב כל משימות שאתה משיג

כתר תורה שמור לבעלי

כידוע, שמעיה ואבטליון היו הזוג הרביעי שעמד בראש הסנהדרין בסוף תקופת החשמונאים ובתחילת ימי הורדוס. הם כיהנו בתפקידים רמים ביותר, שמעיה כנשיא, ואבטליון כאב בית הדין (אבות פרק א' משנה י', חגיגה ט"ז/ב). בני דורם כמוהו למוצא פיהם, כפי שאומרת הגמרא (פסחים ע"ב), שהיו "חכמים גדולים ודרשנים גדולים". גם הלל הזקן לא ויתר על שמיעת דברי תורה מפיהם, ולשם כך טיפס על גגו של בית מדרשם, בעיצומו של ליל חורף מושלג על אף הסיכון שבדבר (יומא לה/ב).

בסוגייתנו מבואר כי אין למנות גרים ובני גרים לתפקידים שיש בהם שררה, שנאמר (דברים יז/טו): "**מקרב אחיך תשים עליך מלך**", וכך נפסק להלכה (רמב"ם הלכות מלכים פרק א' הלכה ד). בטעם מצווה זו מבאר בעל "שפתי כהנים" (הובא ב"ילקוט מעם לועז", דברים, שם), שעל בעל תפקיד או שררה מוטל להשליט סדר ולהנהיג את הכפופים לו, וטבע העולם הוא שאנשים נשמעים יותר למנהיג שצמח מקרבם והוא בן עמם (עיין עוד בספר "החינוך" מצווה תצ"א). על פי דברי סוגייתנו תמהו מפרשים רבים, כיצד מינו את שמעיה ואבטליון לתפקידי הנשיא ואב בית הדין, הרי הם היו מזרעו של גר צדק, כמבואר בגמרא (גיטין ט"ז/ב), ששמעיה ואבטליון היו מבני בניו של **סנחריב**?

בעל "נודע מיהודה" ("דורש לציון" סוף דרוש ג') מתרץ, כי שמעיה ואבטליון אמנם היו מצאצאיו של סנחריב, אך אמם היתה ישראלית, ובסוגייתנו מבואר כי איסור התורה למנות גר לתפקיד בעל שררה נאמר דווקא לגבי אדם שאביו ואמו גרים.

תירוץ נוסף, הסבר נפלא וחשוב, אומר בעל "חמדת ישראל" (בקונטרס "נר מצווה" אות פ"ט על פי דברי הסמ"א), כי כאשר גר הצדק הוא גדול בתורה עד שאין דומה לו בקרב כלל ישראל, ודאי שהוא ראוי לכהן בתפקידים אלו. שכן, רק אם יש עוד גדולים בתורה כמוהו, כאשר ממנים אותו לתפקיד של שררה, הרי זה נחשב כמינוי. אולם, אם הוא הגדול בדורו: "אין אנחנו ממנים אותו כלל, כי כתר תורה שייך למי שגדול יותר בדור והוא שלו מדינא ולא צריך מינוי כלל", ושמעיה ואבטליון היו הגדולים שבדורם ולא היו זקוקים למינוי.

דף פא/ב ומה מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה

איש עסקים שביקש לבדוק את נאמנותו של עוזרו

איש עסקים שביקש לבדוק את נאמנותו של אחד מעוזריו, הגה רעיון להניח סכום כסף גדול

ללימוד תורה בספר "ותן חלקנו". ברזיל! איש מאנשי "מאורות" לא ביקר שם מעולם, וגם לא נערך כל מסע פרסום בארץ רחוקה זו, אך בקרב יהודי העולם שורר צימאון עז לרוחניות, ואם זוכים בסייעתא דשמיא למצוא את המשקה הנכון - רבים שותים, כפי שמעיד גם המכתב הבא:

שלוש רב

אני חייל.

לפני כמה חודשים קראתי מודעה: "המעוניין בסדר לימוד הלכה גמרא וכו' מוזמן לרשום את מספר הפלאפון שלו ויגיע אליו מידי חודש סדר לימוד". לא התייחסתי למודעה רצינית רבה אבל נרשמתי, ובי"ה אני לומד כבר חודש שלם בזמן הפנוי ובין האימונים סדר לימוד יומי הלכה, משנה ועין יעקב. אני מרגיש שאני מנצל את הזמן שלי במקום לקרוא עיתון או לבזבז את הזמן בצורה אחרת. בי"ה אני מעשיר את עצמי ומתקדם הרבה. תודה רבה וחודש טוב

אחיו הגדול של "ותן חלקנו" הוא "מאורות השבת" - המסגרת הראשונה שהוקמה ב"מאורות" עבור קהל יעד רחב וכללי, לאו דווקא לומדי הדף היומי. בבסיס הסדרה עמדה המשאלה לאחד את בני המשפחה בלימוד בצוותא, המביא לקרבה רוחנית של לימוד. בני המשפחה מתכנסים בשבת סביב שולחן השבת. אך טבעי היה זה שהלכות השבת נבחרו ללימוד, וכך נרקמה הסדרה רבת המכר, המוכרת לכל, היוצאת לאור גם באנגלית ובאידיש, בארץ ישראל ובתפוצות הגולה. הפרסומות שליוותה את הפרייקט, מסמלת את תמציתו: לראשונה מוענקת אפשרות לכל ראש משפחה לבחור מה יונח על שולחן השבת.

בסדרה זו יצאו במאורות מן המסגרת של "הדף היומי" והתרחבו לשמחתם הגדולה של בעלי המשפחות קובעי העיתים לתורה בדף היומי, אשר עתה ניתנה להם האפשרות להיות 'מגידי שיעור' בביתם, לקדש את שולחן השבת ולאחד את בני המשפחה בדבר-הלכה.

סבא מאנגליה, שהזמין עשרים ספרי "מאורות השבת" עבור כל צאצאיו כותב נרגשות: "אני 'סוחר' כבר ארבעים וחמש שנה. אני אומר לכם, לא מדובר כאן בעוד משהוא, זה הדבר האמיתי. אם אתם לא יודעים זאת עכשיו, יראו את התוצאות בעוד עשרים שנה. ולעצמי אני חושב, חבל שרבי מאיר ספירא חולל את רעיון "הדף היומי" לפני שמונים שנה ולא לפני מאה ועשר שנים, אולי אז מאורות הדף היומי היו מוציאים את מאורות השבת כבר לפני שלושים שנה והייתי זוכה ללמוד אותם עם ילדי כשהיו קטנים!"

אביה מולידה של סדרת "מאורות השבת", הלא הוא הלימוד ב"מאורות ההלכה". רעיון מבריק ליישום "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה", אשר זכה

במקום שלעובד יש גישה אליו, ולבדוק אם העובד ישלשל את הכסף לכיסו, או שמא ינהג כהוגן ויחזיר לו את הכסף. המעביד שביקש להמנע מן האיסור "לפני עוור לא תתן מכשול", הפקיר את הממון כדי שגם אם העובד ייכשל ויקח את הכסף, לא יעבור על איסור גניבה, שהרי המעות הופקרו. ברם, גם פתרון זה אינו מוסכם על דעת כל הפוסקים, כפי שיבואר להלן.

סוגייתנו מביאה את הפסוק (במדבר ל"ג): "אשה הפרם וה' יסלח לה". פסוק זה נאמר לגבי אשה שנדרה נדר ובעלה הפרו, אך האשה לא ידעה שהנדר הופר על ידי בעלה ובכל זאת עברה על נדרה, על כך אומרת התורה שה' יסלח לה על מעשה זה. אף על פי שבפועל היא לא עשתה דבר-מה האסור מן התורה - היא זקוקה לסליחה. הגמרא מספרת כי רבי עקיבא היה בוכה כאשר קרא פסוק זה ואמר: "ומה מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה, אמרה תורה שצריך סליחה וכפרה, מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר, על אחת כמה וכמה". ואכן, אדם שהתכוון לעבור עבירה ועשה את המעשה, אך לבסוף מסיבה כל שהיא הוא לא נכשל בו, הרי הוא לוקה מכת מרדות (רמב"ם הלכות נדרים פרק י"ב הלכה י"ח).

על פי דברי סוגייתנו כתבו בעלי התוספות (קידושין לב/א ד"ה "דמחיל"), כי אסור לאדם להכשיל את חברו גם בעשיית עבירה מדומה, כגון, לשכנעו לאכול בשר חזיר ולהניח לפניו בשר טלה. לפיכך דנו הפוסקים אם על המעביד להמנע מהנחת הפתיון הכספי לפני העובד למרות שהכסף מופקר, שהרי אם העובד ישלשל את הכסף לכיסו מתוך כוונה לגנובו, ייחשב לו הדבר כמעשה גניבה, והנחת הפתיון תהווה, איפוא, הנחת מכשול לפני עוור.

אין להפקיד מעות בלא למנותם: לדעת בעל "בן איש חי" (שו"ת "תורה לשמה" סימן ת"ז) אסור לאדם להניח מכשול ולגרות את יצרו הרע של חברו, ומשום כך המעביד אינו רשאי לבחון את נאמנות העובד באופן זה. הוא מוסיף ואומר, כי משום כך גם אסור לאדם להפקיד מעות אצל רעהו בלא למנותם תחילה בפניו, כדי למנוע אפשרות שהנפקד יעלה על דעתו למעול בממון שבידו.

לעומת זאת, הגאון רבי יחיאל וינברג זצ"ל (שו"ת "שרידי אש" חלק ג' סימן ס"א, על פי דברי "לחם משנה" הלכות מלווה ולווה פרק ב' הלכות ז') כתב, כי אף על פי שהמעביד אינו בטוח בישרו ובנאמנותו של העובד, על פי ההלכה כל אדם הרי הוא ב"חזקת כשרות" עד שיוכח להיפך. לפיכך, רשאי המעביד להניח את הפתיון ואין מוטל עליו לחשוש שמא העובד יכשל בעבירה, שהרי יש עליו "חזקת כשרות" [לדבריו, המעביד אף אינו צריך להפקיר את הכסף לפניו כן, שהרי אין לחשוש שהעובד יגנובו].

דף פב/א והגמלין רובן כשרים

טיפוס על פיגומים גבוהים

משנתנו מונה מלאכות אשר ראוי לעסוק בהן, וכאלו שאין מומלץ לעסוק בהן. בתוך כך אומרת המשנה, כי ה"גמלים", מנהיגי שיירות הגמלים במדבר, "רובם כשרים" ויראי חטא, מאחר שעבודתם המסוכנת במדבר שורץ שודדים וחיות רעות משברת את ליבם, והם משעבדים את ליבם לאביהם שבשמים, אליו הם מתפללים שיצילם מכל צרה ויגון (רש"י ד"ה "הגמלין"). דברי משנתנו מעוררים את השאלה, אם לצורך פרנסה אדם רשאי להכניס את עצמו למקום סכנה, או שמא עליו להמנע מכך, שהרי נצטוונו בשמירת נפשותינו, ככתוב (דברים טו) "ונשמרתם מאד לנפשותיכם".

"נודע ביהודה" (עיין "פתחי תשובה" יו"ד סימן כ"ח ס"ק י') מבאר, כי אמנם אסור לאדם לסכן את עצמו שלא לצורך, ומלבד האיסור שבדבר הוא אף גורם בכך להזכרת עוונותיו. אולם, התורה התירה לאדם לסכן את עצמו לצורך פרנסתו, באמרה (דברים כד/טו): "ואליו הוא נשא את נפשו". כלומר, בפסוק זה מורה התורה למעביד שלא ילין את שכר הפועל, משום שלפעמים הלה מסכן את עצמו עבור מעבידו, ומטפס על פיגומים גבוהים או על אילנות תמירים כדי לתלוש מהם פירות (בבא מציעא קיב/א). הרי לנו כי מותר לאדם לעסוק בעבודה מסוכנת כדי להתפרנס. הפוסקים האריכו לדון בקביעת גדרי הסכנה של מקצועות שונים ומבארים כי מותר לאדם לעסוק לפרנסתו גם במקצוע מסוכן המחייב ברכת הגומל.

מדוע אומרים הגומל לחייבים טובות? כל אדם השב מהפלגה באוניה, או מהליכה במדבר, וכן חולה שהבריא ואדם שיצא מבית האסורים, מברך ברכת "הגומל". יש לברר מדוע נוסח הברכה הוא "הגומל לחייבים טובות". אמנם, ניתן להבין מדוע תקנו חז"ל שהחולה אשר שב לאיתנו והיוצא מבית האסורים יאמרו: "הגומל לחייבים", שהרי משמים גלגלו עליהם צרה זו כדי שיפששו במעשיהם (מהר"ם מיינץ סימן י"ד), אך מדוע תקנו נוסח זה גם ליורדי הים ולהולכי המדבריות, שלא אירע להם דבר רע כל שהוא שבעטיו ניתן לכנותם "חייבים"?

על שאלה זו מתרצים מהר"ם שיק (או"ח סימן פ"ח) ו"אבני נזר" (או"ח סימן ל"ט), כי המכניס את עצמו למקום צרה, לא נהג כהוגן, ומשום כך הוא נחשב כ"חייב", ואף אם עשה כן לצורך פרנסה וכדומה, עליו להשכיל ולידע, כי עצם העובדה שהקב"ה סיבב את הדברים שהוא ייאלץ לסכן את עצמו, די בה כדי להגדירו כ"חייב"!

לברכתם ולעידודם של גדולי ישראל שליט"א. בגמרות המהודרות היוצאות לאור על ידי מאורות הדף היומי, התוסף מדור מיוחד בשם "מאורות ההלכה", בו סדורות הלכות בהירות וחינויות, שתיים ליום, הנלמדות לאחר שיעור הדף היומי. הרעיון קרם עור וגידים בתחילת המחזור הנוכחי של לימוד הדף היומי בארץ ישראל וגם בתפוצות הורגשה תכונה רבת, תוך שבועות ספורים נפתחו שלש מאות שישים וארבעה שיעורים חדשים! רוח טהרה אפפה אנשים רבים וידיהם של בני כנסת רבים זכו לעדנה מחודשת... היה זה אך מתבקש לחבר בין קודש לקודש ולהפיץ את דבר ה' - זו הלכה: בקרב הלומדים היקרים, ובמעמד גדולי ישראל, בנוכחות אפלי יהודים הוכרז על הנהגת לימוד מאורות ההלכה בשיעורי הדף היומי.

בנייני האומה מעמד סיום מסכת עירובין-טבת תשס"ו

התגובות היו מרגשות ביותר. די אם נתוודע לכך שלחלק מן המשתתפים בשיעורי הדף היומי לא היתה הזדמנות עד כה ללמוד כסדר בספר הלכה, ועתה הם סופגים אל קרבם שתי הלכות בכל יום.

תחילת המחזור הנוכחי של סדר לימוד הדף היומי אופיינה בבשורה חדשה: "מאורות הדף היומי לילדים", ביוזמת משפ' יעקובסון שיחיו גם כאן מדובר על יוזמה שראשיתה בביקוש

מקרב קהל הלומדים, אשר ביקשו להאציל גם על ילדיהם מן האושר שהם זוכים לחוות מידי יום. רבים מן הלומדים מרגישים כי עליהם להשריש בקרב צאצאיהם עוד בילדותם את חשיבות קביעות עיתים לתורה, ועלון מאורות הדף היומי לילדים נוצר כמענה לבקשה זו. בשבוע זה חוגג העלון הצעיר את גליון המאתיים, ועורכי שמחים לגלות כי הוא מבוקש גם בקרב מבוגרים שבצעירותם לא זכו ללמוד תורה, ובאמצעותו הם רוכשים זיעות ומושגים חיוניים ובסיסיים.

מבין המכתבים הרבים שהתקבלו במהלך השנים, הרי לפניכם אחד הראשונים שבהם:

לכבוד הנהלת "מאורות הדף היומי לילדים". שמחים אנו לספר לכם על ההצלחה הכבירה בסייעתא דשמיא של הלימוד בעלוני "מאורות לילדים". מדי יום, לפני הפסקת האוכל, נכנסים שני תלמידים מכיתה ה' - מגידי שיעור צעירים - לכל כיתות בית הספר ולומדים עמם את הלימוד לאותו יום... ושואלים אותם את השאלה לסיכום הלימוד.

התרגשותנו רבה, בעת שאנו רואים ילד צעיר, העוסק בדברי תורה וצמא לדעת ולהחכים בהלכה ואגדה.

הרב דוד וקסלר
מנהל ביה"ס ממ"ד תורני סגולה

באמצע המחזור הקודם של לימוד הדף היומי, הוחל בהדפסת גמרות מיוחדות עבור לומדי הדף היומי. הגמרות המהודרות, שעמל רב הושקע בהן, גם יצרו חיבור קדוש בין עולם הנשמות לעולם המעשה, בהענקת אפשרות ליהודים שלימוד התורה יקר ללבם, להקדיש דף גמרא לעילוי נשמת יקיריהם.

עתה אנו מגיעים לשנתו הראשונה של הארגון.

דף פב/א והלא לא נבראו אלא לשמשני

מחקר רפואי בשפני מעבדה

משנתנו מביאה את דברי התנאים הקדושים המבארים, כי פרנסת האדם אינה לפי טרחתו ומאמציו, אלא לפי זכויותיו. בקשר לכך נשא רבי שמעון בן אלעזר קל וחומר, ואמר: "ראית מימך חיה ועוף שיש להם אומנות והן מתפרנסין שלא בצער והלא לא נבראו אלא לשמשני ואני נבראתי לשמש את קוני - אינו דין שאתפרנס שלא בצער? אלא שהרעותי מעשי, וקפחתי את פרנסתי". כלומר: בעלי החיים לא נבראו אלא כדי לשמש את האדם, ובכל זאת הם אינם טרודים בעול הפרנסה כבני אנוש, משום שמזונותיהם אינם תלויים בזכויותיהם או בחובותיהם, לעומת זאת, פרנסת בני האדם נקבעת על פי התנהגותם. מדברי רבי שמעון בן אלעזר, הוכיח בעל "תרומת הדשן" לגבי שאלה מעניינת שהופנתה אליו.

שחיטת בהמה דווקא מן הצוואר: לדעת רוב הפוסקים, איסור צער בעלי חיים הוא מדאורייתא (עיין בבא מציעא לב.ג. ועיין "שדי חמד" מערכת צ' כלל א'). מעניין גם לציין את דברי בעל "החינוך" (מצווה תנ"א) שכתב כי "כדי שלא נצער בעלי החיים יותר מדאי", נצטוונו לשחוט את הבהמה בסכין בדוק שאין בו פגימות, ולשחטה דווקא בצווארה.

קיצור זנבו של כלב: הפוסקים דנים בהרחבה לגבי צער בעלי חיים לצורך האדם. בעל "תרומת הדשן" (חלק ב' סימן ק"ה) מביא דוגמאות אחדות, מהן שנועדו לצורך הנאתו של האדם בלבד, כגון, קיצור זנבו של כלב כדי לייפותו ולנאותו, ומהן, שנועדו לצורך שימושו של האדם, כגון, תלישת נוצות מאוזים חיים.

שמיכות ה"פוך" הטובות ביותר: לא לחינם הנוצות המשובחות ביותר, הן אלו שנתלשו מן האוזן בעודו חי. מבירור שערךנו אצל אנשי מקצוע בתחום זה עולה, כי לאחר תקופת הטלת הביצים, האוזים משירים מעליהם את נוצותיהם, אך נוצות אלו אינן משובחות, מאחר שתהליך הנשירה נוצר על ידי התייבשותן של הנוצות, תולשים את הנוצות מן האוזים לפני נשירתן. הנוצה שעדיין לא איבדה את רעננותה, משתמרת לאורך זמן, ואיכותה עולה לאין ערוך על איכות נוצה שנשרה מגוף האוזן, או על נוצה שנתלשה מגוף האוזן לאחר מותו. תלישת הנוצות מן האוזן בתקופת הנשירה אינה מכאיבה לו כלל ועיקר. אך תלישתן בתקופות אחרות מכאיבה לו ביותר, וגורמת לדימום במקום תלישתן. לפיכך נשאל בעל "תרומת הדשן", אם תלישת נוצות האוזן בחייו מותרת גם כאשר נגרם לו כאב על ידי כך?

בעל "תרומת הדשן", מכריע כי אין כל איסור בדבר, זאת, מדברי רבי שמעון בן אלעזר בסוגייתנו, האומר שלא נבראו בעלי החיים אלא כדי לשמש את האדם. מכל מקום, "תרומת הדשן" מציין כי למעשה בני ישראל נזהרים שלא לגרום כאב לאוזים כדי להמנע ממידת האכזריות.

השקאת חזיר בתרופה נסיונית: עם זאת, לדעת כל הפוסקים, אין כל איסור לערוך מחקרים בבעלי חיים לצרכי רפואה ואף ממידת חסידות אין להמנע מכך, שהרי הללו לא נבראו אלא לצורך האדם, ואין להן צורך גדול מזה. בעל "שבות יעקב" (שו"ת חלק ג' סימן ע"א), אף מציין, כי השקאת בעל חיים בתרופה נסיונית אינה דומה למריטת נוצות כלל, שהרי המורט את הנוצות מייסר את האוזן כמו ידיו, ואילו בעל חיים ששותה תרופה אינו מתייסר עם שתיתתה, ואין זה נחשב שמצער בידים.

שפני ניסיון: רופא ירא שמים, ד"ר סילברסטון, פיתח שיטה חדשה לאיבחון מחלות עיניים. לשם השלמת המחקר נזקק הזוקטור להזריק חומר מסויים לשפנים, ולאחר מכן להרוג אותם כדי לבדוק את השפעת הטיפול על עיניהם. הרופא חשש להרוג את השפנים, משום צער איסור בעלי חיים, ושאל לדעתו של הגאון רבי אליעזר וולדנברג זצ"ל על אודות כן.

בעל "ציץ אליעזר" (חלק י"ד סימן ס"ח) השיב, כי מן הדין מותר לערוך ניסוי רפואי בבעל חיים, אף אם נגרם לו צער עקב ניסוי זה, ובפרט במקרה זה, שאין הוא מצער את השפנים אלא ממיתם, ודאי שאין לחשוש לכך, משום שאיסור צער בעלי חיים אינו אלא לצערם **בחייהם** בלבד ("נודע ביהודה" מהדורא קמא י"ד סימן פ"ג).

רבים סבורים כי גליון מאורות הדף היומי קדם לכל, אך לא כך הם פני הדברים; יעקב אבינו הורה לדורות כי תחילה יש לפתוח בתי מדרש ללימוד תורה. בתחילת הדרך נפתח שיעור דף היומי בבית המדרש סוכטשוב, לעילוי נשמת ר' משה יצחק זיסר ז"ל. כעבור תקופה קצרה בית המדרש התמלא ברבנים מגידי שיעור נלהבים ומאושרים, אשר גדשוהו מכותל לכותל ובמהרה הפך בית המדרש לבית היוצר למגידי שיעורים בעלי הסברה בהירה מחד גיסא ותוכן עמוק מאידך גיסא, בהנהגתו של ראש בית המדרש הרה"ג רבי חיים דוד קובלסקי שליט"א.

היה זה אך טבעי, כי בהתקבץ יחדיו תלמידי חכמים מגידי שיעורים, ייצא לאור גליון מאורות הדף היומי עבור לומדי הדף היומי, אשר ברוך ה' ממלא את מטרותו להטעים להמונים את נועם צוף התורה ורבים התקרבו לשיעורי הדף היומי בעקבותיו.

התנופה האדירה שנוצרה בעקבות פתיחת בית המדרש למגידי שיעורים מחד גיסא והוצאת הגליון מאידך גיסא גררה בעקבותיה פעילות אדירה של פתיחת שיעורי הדף היומי במקומות שונים בארץ ישראל, ואחר כך גם בחוץ לארץ.

בשם אלפי היהודים אשר החלו למלא את ייעודנו כעם סגולה, שלוחה ברכת תודה נרגשת לנדיבי עם, השותפים הנכבדים במפעל גדול וקדוש זה. יאריך ה' את ימיהם ואת שנותיהם בנעימים, ויזכו לרוב נחת ובריאות.

לא נסיים בלי לספר על יוזמה חדשה הנרקמת בימים אלה. שיעור דוגמא: בתקופה הקרובה תפורסם אי"ה ההודעה הבאה:

שיעור דוגמא
אחינו בני ישראל!
ראשי קהילות, ובאים, ויהודים שרוח ה' פועמת בקרבם להגדיל תורה ולהאדירה,
המעוניינים להקים שיעור דף היומי בקהילתם מוזמנים לפנות ל"מאורות הדף היומי"
לקיום שיעור דוגמא
מוקד הדף היומי: 11-33-20-1800
חזק, חזק ונתחזק!

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה.
כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93
mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

מאורות הדף היומי
Main Office: רח' ווגמן 1 (פינת חתם סופר 5)
Wagman street 1 P. O. B. 471 Bnei-Brak ISRAEL
tel: +972-3-5775333 03-5775333
פקס: 03-7601020 03-7601020
E-mail: meorot@meorot.co.il
לתרומות והנצחות טל: 03-5775307
מוקד ההזמנות 151-500-700-1

לעילוי נשמת
מרת **ברכה כץ** ע"ה
בת ר' פנחס שתול ע"ה
נלב"ע כ"ד בכסלו
תנצב"ה
הונצחה ע"י חתנה ובתה
ר' דוד יהודית יפה שיחיו

לעילוי נשמת
מרת **גיטל בריל** ע"ה
בת ר' אברהם נחום הלוי ז"ל
נקטפה כ"ג בכסלו תשמ"ט
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
הר"ר **דוד שיינברג** ה"ד
ב"ר משה ז"ל נלב"ע חנוכה תש"ד
תנצב"ה
הונצחה ע"י משפחת בורק שיחיו

לעילוי נשמת
מרת **שפרה בליטנטל** ע"ה
בת הר"ר שכנא דוד ז"ל
נלב"ע כ"ח בכסלו תשמ"ב
תנצב"ה
הונצחה ע"י נכדה ידידינו הר"ר שאול
חסדיאל ומשפ' שיחיו בני ברק